

Куриляк В.Є., д.е.н., проф.,
в.о. зав.кафедри міжнародних фінансів
та глобальної економіки ім. С.І.Юрія,
Живко М.,

здобувач кафедри міжнародної економіки,
Тернопільський національний економічний університет

ПРІОРИТЕТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РОЗВИТКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Сьогодні, прагнучи зменшити негативні наслідки зіткнення цивілізацій, світове співтовариство шукає оптимальні форми і методи соціально-економічної діяльності. Складність створення комплексних технологій, здатних відкрити нові перспективи розвитку, значною мірою пояснюється інерційністю культур. Явища соціально-економічних запізнь, які, по суті, необхідні, оскільки дозволяють суспільству оцінити прийдешні зміни і краще підготуватися до них, в сучасних умовах знижують стійкість соціальних систем, збільшуючи ймовірність катастрофічних сценаріїв та граничних ризиків в її поведінці.

Сучасна цивілізація є досить нестабільною та неоднорідною. Загострення соціально-екологічних та економічних протиріч посилює взаємну залежність регіонів і обумовлює необхідність пошуку нових форм розвитку, як для відносно благополучних країн Півночі, так і для відсталих держав Півдня, а також сприяє формуванню нових економічних центрів тяжіння. Жорсткий характер цієї залежності призводить до того, що випадкові події можуть виявитися домінуючим фактором, який змінить режим стійкості світової системи. В результаті можуть виникнути серйозні обурення базових, матеріально-економічних і екологічних параметрів суспільного життя. Для того, щоб подібні обурення не виявилися руйнівними для окремих держав і світової цивілізації в цілому, організація суспільного життя повинна бути досить різноманітною і здатною до нововведень [1, с.126].

Ідеї системного підходу, що застосовуються в контексті розробки стратегій сталого розвитку, дозволили виявити, що області стійкості в соціально-економічних системах можуть видозмінюватися під дією селективних соціальних механізмів. Ті інститути та установи суспільства, політика яких передбачає корекцію тактики або модифікацію стратегії з частотою, яка визначається швидкістю змін,

що відбуваються, зберігає здатність до гнучкої та адаптивної реакції на події. У суспільстві така адаптивність проявляється як історичність, яка перешкоджає відтворенню встановленого порядку і вимагає його трансформації та у зростанні культурних інновацій, збільшенні обсягу і швидкості поширення інформації, розширенні і якісному перетворенні систем соціальної комунікації, у високому ступені соціальної мобільності. Історичність неможлива без постійних інвестицій в науку і техніку; без використання в управлінні соціальними процесами складних систем переробки інформації; без створення централізованих моделей управління, що складаються не тільки з системи засобів, а і є постійним генератором мети соціальної роботи.

Суспільство з високим ступенем історичності повинно володіти динамічною соціальною структурою, оскільки інноваційні процеси вимагають постійного утворення нових лідируючих груп. В історії людської цивілізації можна виділити, що найменше, два типи адаптації до вимог навколишнього середовища, які проявляються як різна ступінь історичності.

Перший тип характеризує соціальну динаміку традиціоналістичних товариств, яким притаманна центральна соціальна організація, жорстка вертикальна соціальна ієрархія, і які орієнтовані на повернення соціальної системи в початковий стан після будь-якого катаклізму, незалежно від розмірів обурення чи масштабів катастрофи. Адаптація до зовнішніх впливів в таких суспільствах спирається на централізовану систему управління, яка наказує рівновагу у функціонуванні всіх соціальних підсистем і державний контроль над основними енергетичними, інформаційними та іншими ресурсними циклами з тим, щоб забезпечити сталість їх параметрів. Вертикально-ієрархічна організація влади передбачає об'єднання ідеологічних, політичних та господарсько-економічних функцій в одних руках [2, с. 69].

Як показує історичний досвід локальних цивілізацій, більшість соціально-економічних потрясінь у розвитку людства були викликані занадто повільною трансформацією соціокультурного організму в умовах наростаючого тиску з боку несприятливих природних факторів. Екологічні протиріччя техніко-економічного прогресу часто виявлялися в тому, що, створюючи нові, більш ефективні засоби перетворення природного середовища, людина не відразу може започаткувати і використати адекватні їм способи підтримки екологічного балансу.

Насамперед, нова парадигма суспільного прогресу, обрана в рамках даної моделі, припускала стратегічну орієнтацію на постіндустріальні цінності розвитку та підвищення якості життя. Вищою метою науково-технічного та соціально-економічного прогресу має стати людина, її духовне і фізичне здоров'я у сприятливому і безпечному середовищі.

Цивілізаційний вектор розвитку України повинен включати в себе три найважливіші умови: нову концепцію соціальної справедливості, економічну ефективність розвитку та екологічну захищеність. Реалізація цього цивілізаційного вектора вимагає спільних зацікавлених зусиль усіх держав світу. Наступна значуща мета сталого цивілізаційного шляху України - побудова демократичної соціальної правової держави, відкритого громадянського суспільства зі зрілими демократичними механізмами захисту прав людини, взаємодії цивільних структур і держави [3, с.156].

Таким чином, економічне і екологічне благополуччя світової цивілізації при сталому розвитку має спиратися не стільки на збільшення обсягу ресурсних циклів, скільки на інтенсифікацію духовної, інтелектуальної складової суспільного буття. Благополуччя передбачає інтенсифікацію наукового прогресу, зростання інновацій в області інформаційних систем і технологій, вивільнення духовно-творчого та креативного потенціалу особистості та переорієнтацію соціально значущих цінностей на духовно-інтелектуальні форми розвитку.

Література:

1. Базилевич В.Д., Гражевська Н.І., Гайдай Т.В., Леоненко П. М., Нестеренко А. П. Історія економічних учень: Навчальний посібник / В.Д. Базилевич. — К.: Знання, 2004.
2. Бестужев-Лада И.В. Альтернативная цивилизация. Единственное спасение человечества / И.В Бестужев-Лада. – М.: Алгоритм, 2003.
3. World Population Prospects. The 2012 Revision. Vol.1. New York: United Nations, 2013.

Anetta ZIELIŃSKA

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

**METODY WYCENY EKONOMICZNEJ OBSZARÓW
PRZYRODNICZO CENNYCH**

Przyroda (natura) na co dzień dostarcza nam wielu wartości, a jednak zwykle omija rynki, nie podlega wycenie i unika oszacowań. Ten brak wyceny, jak się okazuje, jest główną przyczyną widocznej degradacji ekosystemów i utraty różnorodności biologicznej. Należy dowieść, że ochrona ekosystemów i różnorodności biologicznej jest ekonomiczną koniecznością [1, s. 4]. Dlatego też wycena (waloryzacja) komponentów środowiska przyrodniczego od dłuższego czasu nabiera coraz większej wagi.

Ekonomia wypracowała szereg metod wyceny walorów środowiska. Są to metody pośrednie i bezpośrednie. Pierwsze z nich pomagają określić wartość ekonomiczną korzyści wynikającej z poprawy jakości środowiska (lub wartość utraty owej korzyści) przy pomocy bezpośredniego ankietowania (wywiadu) oraz rangowania preferencji na podstawie obserwacji zachowań (wyborów lub zakupów) konsumentów, a także analizy poziomu i zmian cen na istniejących rynkach dóbr „nieśrodowiskowych” mających jednak związku z cechami środowiska. Natomiast metody pośrednie oparte są na podstawie obserwowanych, determinowanych przez rynek cen dóbr i usług rynkowych. Wartość dobra nierynkowego otrzymuje się przez zebranie informacji o tym, jak zmienia się popyt na dobro rynkowe przy zmianach dostępności dóbr lub usług środowiska.

Dokonanie oceny ogólnej wartości obszarów przyrodniczo cennych, zwłaszcza wartości użytkowej, można przeprowadzić przy pomocy różnych metod. Do najczęściej stosowanych zalicza się:

1. Metody bezpośrednie: metoda wyceny warunkowej (metoda deklarowanych preferencji); metoda kosztów podróży.
2. Metody pośrednie: metody hedoniczne; metody kapitału ludzkiego (metoda kosztu choroby, metoda funkcji produkcji zdrowia); metoda efektów produkcyjnych; metoda nakładów prewencyjnych i kosztów restytucji; koncepcja minimalnego standardu bezpieczeństwa.

Metoda wyceny warunkowej ma zastosowanie w sytuacji ograniczonych informacji rynkowych. Gromadzi się opinie ludzi na temat ich zapotrzebowania na czyste środowisko przyrodnicze. Podstawą wyceny